

ТОШКЕНТ

ОҚШОМИ

№ 82 (4480).
11 АПРЕЛЬ 1981 й.
ШАНБА
Газета 1966 йил 1
июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Инсон космосга биринчи марта парвоз қилганининг 20 йиллигига

Тарих саҳифаларидан...ТОШКЕНТ ГАГАРИННИ КУТИБ ОЛГАН ЭДИ

Ушбу суратлар бундан йигирма йил муқаддам, аниқроғи 1961 йилнинг 15 декабрида олинган. Ушанда планетамизнинг биринчи космонавти Хиндистон, Цейлон ва Афғонистон бўйлаб сафардан сўнг, Қобулдан Москвага қайтаётган Тошкентда тўхтаган эди.

Космос ҳақрамонини кутиб олиш учун аэропортга ўртоқ Шароф Рашидович Рашидов, республикада партия ва ҳукуматнинг бошқа раҳбарлари ташриф буюрдилар.

Кулушаранг «ИЛ-18» лайнери охира ерга қўниб, аэровокзал биноси ёнига юриб келади. Травдан тушган Ю. А. Гагарин меҳмондўст Тошкент тупроғига қадам қўйди. Самийиш қўйишлар, табрик хитоблари янгради, тошкентлик ўқувчилар азиз меҳмон ва унинг рафиқасига гулдастлар тақдим этишди.

Ҳажонли, унутилмас дақиқалар.

Бугун биз инсоннинг космосга биринчи марта парвоз қилганининг 20 йиллиги арафасида, ана шу пойтахт аэропортдаги учрашу аниқ этган кадрларни эътиборингизга ҳавола қилаёلمиз.

«Гагаринга шон-шарафлар!» — қичқиришди кутиб олаётганлар. «Вива, Гагарин!» — таржима-сиз ҳам ҳаммага таниш бўлган бу хитоб муаллифлари — Тошкентда таълим олаётган ҳақрамон Кубанинг ёш вакиллари. Рус, ўзбек, араб тилларида табрик сўзлари қайта-қайта жарағ-лайди. Пойтахт корхоналари ва қурилишлари

нинг меҳнатчилари, Тошкент олий ўқу юрлари-нинг студентлари Ю. Гагарин жасоратига ўз та-санноларини билдирадилар.

Микрофонга Юрий Алексеевич яқинлашади. У чет элдаги ҳажонли учрашулар ҳақида, мамла-катимизда вакилларида Хиндистон, Цейлон Аф-ғонистонда қандай ҳурмат билан мўсабатда бўл-ганиликлари ҳақида ҳикоя қилади.

— Биз, — дейди космонавт, — тинчлик учун олиб бораётган курашимизга Осиё мамлакатла-рининг халқлари қандай мўсабатда эканликлари, уларнинг буюк Ватанимизга бўлган чина-кам меҳр-муҳаббатини ўз кўзимиз билан кўр-дик...

Инсонлар орасидан биринчи бўлиб планета-мизни очик космосдан кўра билган, унинг гўзал-лиги ва... ҳимоясизлигини баҳолаётган Россия фарзанди чет элларда ёки иттифоқимизнинг қардош республикаларида бўлганида Советлар мамлакатининг мухтор вакили сифатида, шу билан бирга Заминнинг чинакам фарзанди сифати-да намоён бўлар эди.

Ю. Гагарин ўзининг Ўзбекистон пойтахтига қис-қа муддатли дастлабки ташрифиди ҳам (шундан-кейин у Тошкентга яна бир марта, 1966 йилнинг июлида қайтиб келган эди) энг муҳими — совет кишиларининг тинчлик ва халқлар ўртасидаги дўстликка, бўлган иттилоқ, мамлакатимиз қисқа муддатда космосга йўл очиб беришига ҳақ-қадри.

Оддий, ниҳоят даражада инсоний сифатларга эга бўлган Гагарин қаерда бўлмасин — Тошкент-да ёки Қобулда, Прага ёки Газада, одамлар қалбига осонгина йўл топиш қазилатида эга эди. Аслини олганда у ана шу йўлни изламасди. Унинг ўзи ҳар доим самийиш ва яқин, очик кўнгил, фақат Гагаринга хос табассуми билан барча мамлакатларда ва қитъаларда одамларни ўзига жалб этар эди.

Шу билан бирга у биринчи сон космонавт, кинотини кашф этган Колумб ҳам эди. Унинг парвози инсониятни баҳисоли планетада, фазо-га кўтаргандек бўлди, баҳисоли «Востоки» ке-масининг командири ниҳоят билан ҳар биримиз заминга назар ташлагандек бўлди.

Диққатга сазовор бир факт. Ҳар йили, Аме-риканнинг етакчи газетлари редакторларига шу йилнинг ўн энг йирик воқеасини маълум қилиш-ни илтимос қилиб мурожаат этадиган ЮПИ агентлиги ўшанда, 1961 йилги воқеалар ўртасида Юрий Гагариннинг тарихий парвози биринчи ўринни эгаллаганини ҳақар қилган эди. Ана шу савол билан Европа газеталарининг редак-торларига ҳам мурожаат қилганларда худди шундай жавоб олинди: Юрий Гагариннинг пар-вози — шу йилнинг энг йирик воқеасидир.

Шубҳасиз, ушбу зафарли парвознинг аҳама-и-тини ЮПИ агентсизда белгиланган доиралар би-лан чегаралаб бўлмайди. Инсон тафаккурининг шу хилдаги парвозларини йиллар ёки ўн йиллар

билан ҳам қийслаб бўлмайди. Бу — аср цивили-зациясининг асосий йўналишларини белгилаб берувчи давр кўламага эга бўлган воқеадир.

Ушандан бери космонавтикамиз улкан йўлни босиб ўтди. Гагарин 108 минут парвоз қилган бўлса, ундан кейинги экспедицияларимиздан бири ер атрофи орбитасида 185 сутка яшадилар. Ана шу давр ичида Звезданининг кўплаб талабалари кос-мик трасса бўйлаб парвоз қилдилар. Космос са-ри йўл чинакам интернационал йўл бўлиб қолди. Бойқўнғирдан совет космик кемаларида Чехос-ловакия, Польша, ГДР, Венгрия, Болгария, Вьет-нам, Куба, Монголия космонавтлари парвоз қил-дилар.

Сўнгги йилларда Тошкент тупроғи ҳам космос билан туғишган бўлиб қолди. Тошкент сувороз-чилар билим юртининг талабаси Владимир Жо-нибеков космонавтармизни учун ер атрофи ор-битасидаги ҳақиқатан ҳам қадрдон йўл бўлиб қолган «Салют» станциясида икки марта бўлиб қайтди. Ана шу йўл бугун ҳам бўш эмас: В. Жо-нибеков ва Ж. Гуррақандан иборат экспедиция билан ҳамкорликда олиб бориладиган ишлардан сўнг бу ерда Владимир Коваленко ва Виктор Севиних космик ваҳтини давом эттиришмоқда. Ҳар бир парвоз сайин бизни яқиндан-яқини кос-монавтлар билан «таништириб» космосни ўзлашти-риш соҳмаси давом этмоқда. Ажми Юрий Гагариннинг номи ана шу рўйхатда ҳамisha би-ринчи ўринни эгаллаб туради. 1961 йилнинг ку-ёшли апрель кунларидан берида амалга оши-рилган ана шу парвоз — биринчи парвоз бўлиб қолаверди.

В. ГЕРАСИМОВ.

СУРАТЛАР И. Глауберзон фото-архивидан олинди.

Шаҳримиз обод ва кўкаламзор бўлсин

Аҳоли кўмагида

Кейинги йилларда Кўйибиёв районда янги-янги турар жой-ларнинг барпо бўли-ши, Қорасу ва Луна-рскский шоссесининг янги бўлими томонидан микрорайонлар бунга мисол бўла олади. Шу кўйибиёв район ме-хнатчилари барча турар жой масивлари қато-ри янги микрорайон-ларни ҳам ободонлаш-тиришга катта эътибор беришляпти. Кўча ва йўллар тартибга кел-тирилиши, бог ва хи-ёбонлар барпо этиляпти. Болалар майдонча-ларига янги жиҳозлар ўрнатыляпти.

Шаҳрнинг ободон-лаштириш ва кўкалам-зорлаштириш икки ой-лигида райондаги 230

ташкилот ва корхона-нинг меҳнатчилари, ў-қувчилари, фойдала-ниш идораларининг ишчилари, маҳалла-ларнинг аҳолиси фаол иштирок этипти. Нати-жада баҳор юмушлари тезкорлик билан ба-жарилмоқда. Ҳозирга-ча 46 минг туп ман-зарали ва мевали дарахт кўчатлари ўтқа-зилди. Саксон минг тупдан ортиқ яшил тў-сик кўча чеккаларини беазади. Минглаб дов-дарахтлар ва яшил тў-сиклар агротехник иш-ловдан чиқарилиди.

Эндиликда Тошкент халқа йўли бўйлаб ю-рган кишининг кўзи қу-вонади. Район ободон-лаштириш бошқармаси ишчилари ана шу йўл

чеккасида ҳар бири 0,4 тектарлик иккига хиё-бон барпо этилиди, су-ғорилар тармоқлари ё-қилинади.

Шу кўйибиёвда мў-нча йиллардан бири кўча ва йўлларнинг, ариқ ва зовурларни тартибга келтиришлар, йўлларнинг, ўн бешта катта кўчаларда ремонт ишлари сифати билан қилиб ўтказилди. Ири-гация шаҳобчаларини тозалаш бўйича 375 минг погон-метрлик ер ишлари бажарилиди. Икки гектарлик хиё-бон атрофидаги ариқ-лар турли чиқиндилар-дан тозаланди.

Шуни алоҳида таъ-кидлаш керакки, «Средазкабель» бир-лашмаси ишчилари,

ана шундай манзара кашф этган.

Бу ишларни олиб боришда тарихий ва маданий ёдгорликлар муҳофазаси жамаия-тининг корхоналардаги бошланғич таъшилот-лари, олий ўқу юр-лари студентлари ва мактаб ўқувчилари ақидан ердан бермоқ-да.

А. ҒУЛОМОВ.

18 апрель — коммунистик шанбалик кун ТАШАВБУСГА ҚЎШИЛИВ

Пойтахтнинг Ленин проспектига қарашли Г. Лопатин кўчасида янги турар кавати 20-кварти-радан иборат уй-жой биноси қурилиши қиз-кин олиб боришмоқда. Бу ерда меҳнат қилаёт-ган Меҳнат Қизил Бай-роқ ордени 159-трест-нинг 10-қурилиш бош-қармаси қурувчилари ҳар кунгидан ҳам унм-лироқ ишлаш учун бар-ча имкониятларни иш-га солмоқдалар. Н. Со-диқов ва Н. Ҳақимжонов бошлик комплекс бри-гада ёзловчи юксак си-фатли иш бажариш би-лан бирга кунлик смена

топшириқларини ошириб адо этишляпти. Улар би-нони фойдаланишга пандагидан бир неча ой олдин топшириш ния-тида, алоҳида жонбоз-лик кўрсатиб меҳнат қилишмоқда.

— Москваликларнинг дохилимиз В. И. Ленин туғилган куннинг 111 йиллигига бағишлаб 18 апрелда шанбалик ўтказиш ташаббусини, — дейди прораб А. Со-диқов, — коллективимиз қурувчилари кўлаб-қу-ватламоқдалар. Уша кун биригадлар тўла иш-кучи билан таъминла-

М. САТТОРОВ.

БУЮК ЖАСОРАТ ҲИКОЯСИ

БУГҲУН

Алишер Навоий но-ми Ўзбекистон ССР Давлат кутубхонаси кўргазмалар залда «Космос — тинчлик ҳимматида» деб ном-ланган катта китоб ил-люстрация кўргазмаси очилди.

Кўргазма биринчи Совет космонавтининг

жалб этади. «Космо-навтика йилнома» саҳифаси бўлими космонавтиканинг му-ваффақиятлари ҳақида ҳикоя қилади.

Китобхоналар «Нур-манин» афсонавий фарзанди, «Биродар-лик орбитаси», «Кос-мос йўли қаҳрамонла-ри», «Космонавтлар ўзбекистон меҳмони» бўлимларида қизил-қизил китоб намоишга қўйилган. К. Э. Цюл-ковский асарлари ва у-ҳақда ёзилган «Цюл-ковский тазлимоти ва замонавийлик» каби китоблар диққатни

Д. ТУРДИЕВ.

телемаун лентасидан

ГЕЛЬЗЕНКРХЕН. Бу ердаги шаҳар музи-ка театрида «СССР — мамлакат ва одамлар» ТАСС фотоставкаси очилди. Экспозицияга КПСС XXVI съезди иши, СССРнинг тинчликсевар ташқи сиёсати, совет

халқининг коммунистик қурилишда эришяётган ютуқлари тўғрисида ҳи-коя қилувчи қарийб 300 та фотосурат бор.

Виставкани Гельзе-нкрен обсер-буристри В. Кульман очди. Вис-

72 соатта тўхтатиб қу-йилди. Дегишчилар иш-ҳақининг оширилишини ҳамда пенсия билан таъ-минланганлиги талаб қи-лоқдалар.

ГЕХРОН. Эронда ўрнатилган афгон аксиникичиюб а ф р и мамлакат конуналирини бузмоқдалар. Эрон маъ-мурлари турли район-ларда активе иш олиб

борётган юзлаб сан-дитарлар, қора дори таркатувчилари ва «озодлик жангчилари» деб аталувчи бандитлар тўдасидан кишиларни қа-моққа олди.

Яқинда Тоборте-Иаам районда узок отишма-дан сўнг маъмурлар ва-нилар афгон контр-революционерларини н г наобатдоғи тўдасини

Тошкентнинг яқинда кун

ШАҲАР КИНОТЕАТРЛАРИДА ФЕСТИВАЛЬ БОШЛАНДИ

Тошкент шаҳридаги кинотеатрларда инсоннинг биринчи марта космосга пар-воз қилганига йигирма йил тўлгани му-носабати билан кинофильмлар фести-вал бошланди.

Кинотеатрларда космонавтиканинг тарихи, фазони ўзлаштириш истиқбол-ларига бағишланган хилма-хил филь-лар намоиш этилади. Жумладан, яқ-шанба кун бу фильмларин «Москва», «Фестиваль», «Дружба», ВЛКСМнинг 30 йиллиги номи ва бошқа кинотеатр-ларда томоша қилиш мумкин.

«Союз» ва «Аполлон» космик кемаларининг биргаликдаги парвозига ба-ғишланган лента томошабинларда катта таассурот қолдиради. Ҳамшаҳарларим-из ва кинотеатрларга келган меҳмон-лар «Космосдаги ойна», «Ой ёдуси», «Самолет», «Космосдан ниҳоят ташлағанда» сингари бошқа фильмлар-ни томоша қилишлари мумкин.

МУЗЕЙЛАР ТАКЛИФ ЭТАДИ ҚИЗИҚАРЛИ ЭКСПОЗИЦИЯЛАР

Ёзувчи С. П. Бородин ва СССР халқ рас-сომи, академик Урол Тансиқбоев-нинг уй-музейларидаги қизиларди эксп-озициялар билан ҳамшаҳарларимиз ва шаҳримиз меҳмонлари қизиқиб таниш-моқдалар.

С. П. Бородиннинг уй-музеи Оржон-икидзе кўчасидаги 18-уйда жойлашган. У ерда метро орқали бора бўлади. Ҳам-мид Олимпиян станциясида тушилади.

Музейда ёзувчининг китоблари, унинг жаҳон адабиети дурдоналаридан тўпла-ган коллекцияси, санъат асарлари ва бошқа материаллар бор.

Урол Тансиқбоевнинг уй-музеи то-мошабинларга республикамизнинг энг танили тасвирий санъат усталаридан бирининг икки билан танишшига ерд-ам беради. Бу ердаги буюмлар рас-сомнинг ҳаётлиги вақтидагилик сақлан-ган. Картиналарнинг кўплари У. Та-нсиқбоев томонидан турли йилларда ярат-илган. Музей Черашев массивидаги 5-уйда жойлашган. У ерда 13 ва 22-трамвай, 17 ва 18-троллейбусларда бо-риш мумкин. «Химия институт» бена-тида тушилади.

ТЕАТР

ҚАДИМИЙ ВА ЗАМОНАВИЙ

Яқинда кун Тошкент театрлари ўз репертуарларидаги энг яқин асарларин намоиш қилади.

Ҳазма номли театрда томошабинлар Л. Н. Толстойнинг машҳур «Тирин му-рад» асари асосида яратилган спектак-ли кўришади.

Торкий номли театрда намоиш эти-ладиган А. Арбузовнинг «Қондасиз уйин» спектаклининг қаҳрамони Кей ва бошқалар ҳақиқатни тушуниш, киши-лардаги яқин ҳислатларини, шу жумла-дан салоҳияти нафратини ўргатиш учун жузда катта қийинчиликларни бошдан кечиришади.

ЦИРК

ДАЛА МЕҲНАТКАШЛАРИ— МЕҲМОНИМИЗ

Тошкент Циркида яқинда кун асо-сан қилмоқ меҳнаткашлари меҳмон бўлишади.

— Совет циркининг вакиллари бўл-ган бизга, — дея ҳикоя қилади РСФСР халқ артисти, ҳайвон ўратувчи Иван Кудрявцев. — Тошкент областининг мўл ҳосил усталари олдига томоша кўрсатиш катта ҳузув бағишляпти. Қадри меҳмонларимизга оригинал акробатика номерлари, иллюзия, ҳаво гимнастика-чиларининг аттракционларини намоиш этамиз.

ЕШ ТОМОШАБИНЛАР УЧУН БАЛЕТ САҲНАСИДА ПРЕМЬЕРА

А. Навоий номидаги театрга келган томошабинлар «Гўзал Василаса» спек-таклини томоша қилиб, яна бир марта эртаклар оламига саяҳат қилдилар.

Композитор А. Берлин, либреттчи Н. Юсупов ва балетмейстер-сахналаш-тирувчи Г. Яцен спектаклнинг ҳар бир қаҳрамони учун ўзига хос алоҳида ҳа-қарат топниш муваффақ бўлган. Рас-сом К. Шорашимов яратган безаклар ҳам ўзига хос ва оригинал. Бу беза-лар сахнада ҳақиқий эртак оламни нафислаштириди. Оммавий сахналар ҳам жузда таъсирчан. Бундан натижага спек-такль устида қўйилган эришляпти.

Спектаклнинг ёшлар ҳам, катталар ҳам эър қилқин билан томоша қилишляпти.

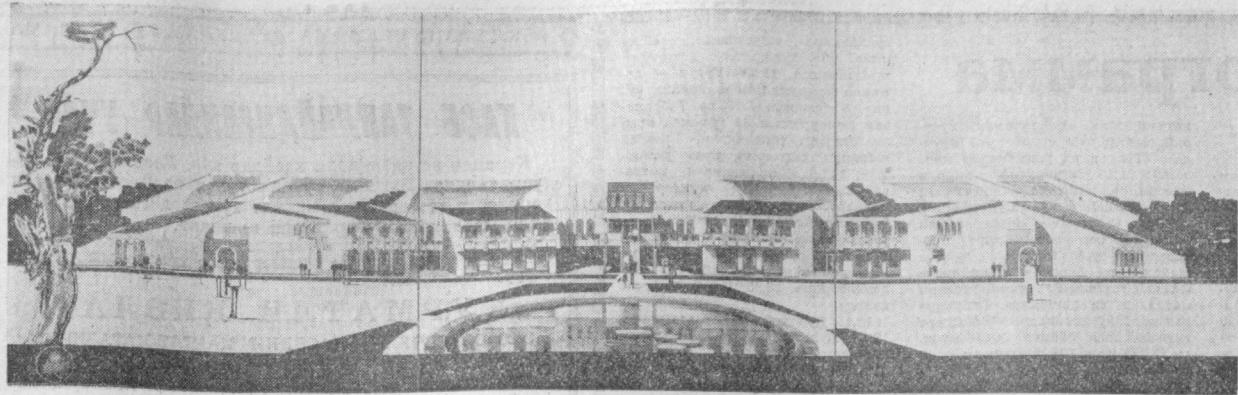
СУРАТДА: «Гўзал Василаса» спек-таклидан бир кўриниш. Василаса ро-лида — С. Кузнецова, Иванушка — Г. Гу-сев.

К. Ромеев фотоси.

(ТАСС).

Инсон космосга биринчи марта
парвоз қилганининг 20 йиллигига

БОШ ПЛАНДАН
БИР ЛАВХА

Табиатни муҳофазалаш комплекси

«Таштипрогор» лойиҳадаш институти 6-инжодий устаконанинг лойиҳа бош архитектори Ю. Бобровский, бош инженер И. Кириллов ҳамда инженерлар Т. Дьяченко ва Е. Идновалардан иборат авторлар коллективини пойтахтимизнинг ҳамма районидида қурилган табиатни муҳофазалаш объектлари комплекси лойиҳасини тайёрладилар. Республика табиатни

муҳофаза қилиш иа-милити бўртмаси асо-сида ишланган ушбу лойиҳа асосида ком-плекс бинолари ҳам-раёнининг Чирчиқ дарёси соҳилида, Охангарон шоссеси ва Роҳат кўли билан ту-таш территорияда қад-кўтарди. Комплекс асарлари, балиқ-овчилари, нутрия ур-чинги ишчибозлари каби турли овчилик соҳаларига хизмат-курсадитган объект-

ларин ягона компо-зицияли кўркам бино-да муассамлаштириб ту-ради. Бундан ташка-ри комплексда 210 ўзи-ли макжислар зади, 100 ўринли меҳмон-хона, фазонарийлар жойлашди. Табиатни муҳофаза қилиш об-ектлари комплекси асосан республика-миз табиатдаги турфа-ранг камб ҳайвонот-оламни сақлаб қо-лиш, уни бойитиш бў-йича иш олиб бораёт-

ган мутахассислар, олимлар ва амалёт-чиларнинг фаолиятини марказлаштиради. «Таштипрогор» ин-ститут меъморлари янги комплекс жона-жон табиятга янада уйғун ва замонавий шаҳарсозлик талаб-лари асосида кўркам-бўлишига катта аҳамият бердилар. Бинода қу-ридан фойдалана-диг ишловчи иситиш бўлиди. Бунинг учун махсус кўш тўсқич

мосламалар ва гелио-журималар ўрнатил-ди. Бутун бир ком-плекса бирлашган ҳар соҳага хизмат қилувчи табиатни муҳофазалаш объектлари ички ҳов-лиги кичик бинолар-дан иборат бўлади ва улар бир-бирига қулай равишда боғланади. Лойиҳага мувофиқ комплексда республика бодалар «Нептун» клуби ва унинг иккита су-иш бассейни, кичик

спортдром, теплица, инкубатория, урчи-ладитан ҳайвонларга берилган озиқ-ов-зат омбори, 200 ўри-ли ишлаб чиқариш би-носи, табиат саройи, ошхона ва бошқа ёр-дамчи бинолар ҳам жойлашди. Комплекс терри-ториясида 25 гектар майдонни эгалловчи дендропарк, 10 гек-тар майдонни эгаллов-чи ўрмон питомник жойлашди, бу ерда ноёб бутали ўсимлик-лар ва кўчатлар ўсти-рилади. Айтил пайтда бу участкаларда мева-ли ва манзарали кў-чатлар етиштириш бў-

йича тажриба майдон-лари ҳам мавжуд бў-лади. Бу ерда олимлар шаҳар ва қишлоқлар-ни манзарали дов-дархатлар ва кўчатлар билан безатиш, республика флорасини бойитиш, озиқли экин-ларнинг серхосил турларини яратиш устида ҳам иш олиб боради.

Комплекс Чирчиқ дарёси соҳилида ва Батытўжа каналати атрофида жойлашган учун ҳам территория-ни ободонлаштиришга катта аҳамият берил-ган. Унда кўркам фои-таилар, сув ҳавзалари, манзарали ҳовузалар, тўздорлар ва сувада ўсадитган гуллар ўсти-риладиган жойлар қу-рилади.

Бир ва икки қават-ли бинолардан ташкил топадиган асосий кор-пусда «Узбекистонро-ловсоюз»нинг кўпгина жамиятлари жойлаш-ди. Бинонинг ташқи қўрилишини чиройли қилиб безатиш учун мар-мар, гранит, алюминий, травертин, ёғоч мате-риаллари каби ноқир-лардош материал-лардан фойдаланила-ди.

М. АБДУЛЛАЕВ.
СУРАТДА: пойтах-тимизнинг Чирчиқ муҳофазалаш объект-лари комплексининг эскизи.

Бокудан мактуб

Бир совға тарихи

Озарбайжон ССР-нинг Шаки шаҳри ўлкашунослик музейида кўп йиллардан бўлиб ўзбек доирасида шундай деб ёзиб қўйилган: «Буюк шаки-ли хонанда Аласкарга ҳадя қилинган ўзбек доираси». Доиранинг диаметри би метр. У қора гипсда сақ-ланган. Гардизи ҳам, териси ҳам яхши сақ-ланган. Ҳўш, Алас-карнинг ўзи юм ва доира унта қачон сов-ға қилинган?

Шакида турилган. Санъаткор 1929 йил-да Боку шаҳрида ва-фот этди. Аласкар фариштинга улкан хонанда бўлиб қолган. Ҳўш, доиранинг фазилат-ли инсон эли. Форс, арман, турки тилла-рини тўхта ўқаштир-ганли. Эрон, Ўрта Осиёда тас-тас меҳмон бўлиб туради. Эронда бўлиб ўтган қўшиқчи-лар мусобақасида би-ринчи ўринни олиб, олтин медал билан тақдирланган эди.

Аласкарнинг Ўрта Осиёнинг машҳур санъаткорлар билан алоқаси ҳам яхши бўлган. Хонанданинг ўғли, жекса торчи Ми-ноли Абдуллаевнинг хотирлашича, уларнинг уйда ўзбеклар ва туркманлар меҳмон бўлиб турар. Ўз тил-ларида қўшиқлар ай-тишарди. Аласкар Тошкентда меҳмон бўлганда ўзбек ҳам-наасиблар унинг санъа-тига бўлган эҳтиром раман сифатида улкан тоғра совға қилдилар. Қизичи шунданки, до-на кўриниши ва ту-зилиши янгиқатилан озарбайжон хонанда-ларининг қавол асо-биға жуда яқин. Аммо озарбайжон хонанда-лар олдига диаметри 300—450 миллиметр бўлган кичик қавол-ларни пилатилар. Ўзбек ҳаммақаблари санъаткорга улкан ҳақматиди бу доирани ҳадя этшан экан, энг аввало, ёлғорлик си-фатида сақланиб қол-динишнинг назарда ту-тилган.

Шаки ўлкашунос-лик музейининг ноёб экспонатига айлانган доира ўзбек ва озар-байжон ҳақларининг қаволчилик анъанала-ри, дўстона алоқала-ри раман сифатида ҳаммаша томошабанди эътиборини жалб эта-ди.

Фонс ЧЕЛБЕВ, Озарбайжон Дав-лат ашула ва ракс ан-самблининг компет-мейтори.

СУРАТДА: хонанда Аласкарга ҳадя этил-ган ўзбек доираси.

ТОШКЕНТ ШАҲАРЛАР БЮРОСИ

ХАТЛАРГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

Р. МАҲКАМОВ: Ме-нинг ушбу саволимга жавоб берсангиз: Ўз-г Ватан уруши қатна-шчиларига нисбатан де-гун қатнашчиси де-ган ўзгучоқмани олиш учун нима қилиш ке-рак?

Жавоб: Урушда қат-нашганлини тасдиқ-ловчи маълумотларни аҳоли истиқомат қилиб турадиган жойлардаги район ҳарбий комис-сариятдан олиш мум-кин. Шу ҳарбий ко-миссариятларнинг ўзи-да Ўзг Ватан уруши қатнашчисига туюқно-малар ва нисшонлар топирилади.

Б. АЛИМОВ: Биз-нинг ўғлимиз нахимо-вичлар билан юртига қайиб ўшди орузида. Шу масалада биз қа-ерга мурожаат қил-ишга мумкин?

Жавоб: Нахимович-лар ёки суворовчилар таёйёрлаётган би-лим юрталарига қабул масалаларини бяммо-чи бўлсангиз, ўзингиз истиқомат қилиб ту-радиган жойдаги район ҳарбий комиссариятига мурожаат қилишингизни маслаҳат берамиз. Ана шу район ҳарбий комиссарияти Сизга керакли барча маълу-мотларни беради.

Э. КАРИМОВА: Маълумки, Тошкент областининг хушимна-ра жойлардан бири— Бўстонлиқда «Хумсон» санг-орини жойлаш-ган. Ана шу санато-рийта шу қуналарда пу-тежа оқса бўлади? Бу масалада қаерга мурожаат қилиш ке-рак?

Жавоб: «Ўзбекфир-лашув» правлениеси шу йилнинг 10 майига қадар наид пулга ва пул ўтказиш йўли бил-дан путежақилини аҳо-лига сотади. Шу ҳу-сулда Ўзбекистон қў-часи 45-ўйли 3-хона-га мурожаат қилиш керак. Наид пулга пу-тежаларни бевосита санатория бўғасте-риясининг ўзидан ҳам сотиб олиш мумкин. Путежа баҳоси— 135—150 сўм атрофида ту-ради.

Ш. БОБОЕВ: Яқин-да бир дўстимдан ўт-ган йили одатдан таш-кари анкета тарқати-либ, асримизнинг энг яхши спортчиси аниқ-ланганлигини эшитиб қолдим. Шу гап тў-ғрими? Асримизнинг энг яхши спортчиси деб ким тани оляпти?

Жавоб: Чиндан ҳам ўтган йилнинг охирида Франкияда чиқадиган оммоб «Экспресс» спорт газетаси жаҳондаги кўндалик газеталарга мурожаат қилиб, ас-римизнинг энг яхши спортчиси номини ай-тишчи илтимос қилди. Бу даяратта Москва-нинг «Правда», Вар-шаванинг «Трибуна люду», немисларнинг «Нойес Дойчлянд», Стокгольмнинг «Эксп-рессе», Нью-Йорк-нинг «Таймс», Бразил-янинг «Глобо» ва Лондоннинг «Гардиан» газеталари қўшилди. Натикала асримиз-нинг энг яхши спорт-чиси аниқланди. Бо-лачиданки футболчи Пеле асримизнинг энг яхши спортчиси деб аталди. Иккинчи ўрин-ни америкалик енгил атлетичи Оуэнс эгал-лади. Учинчи ўринга эса белгилангил вельс-пееч Мекс сазово-бўлди. Ана шу рёб-хатда совет оғир атле-тикачиси В. Алекс-еевичнинг номи ҳам қайд этиб ўтилди.

М. ТУЛАГАНОВА: Менга асулдан қандай қилиб узоқ сарқаш-мақилот қилганли-ни изитиш беришма-ди.

Жавоб: Аса 10—13 ларайида ишдаб қилиб сақланган. Бу-нда унинг мазаси йў-қолмайд. Нам ҳаво шароитида сақланган-да эса у норойидаги қилиш ва тезда бун-гилди мумкин. Шун-дан эсадан чинамас-лик керакки, асадин ўткир дидан махсу-лотлар билан бирга қўшиб сақлаб бўлмай-ди. Чунки аса бундай ҳиллаоини ўзига тез тортиб олади.

Редактор С. М. КАРОМАНОВ.

3 ТОШКЕНТ БЕТОҚШОМИ 11 АПРЕЛЬ, 1961 й.

Шанба оқшоми

Сайёрамиз қандай яратилган? ТИНЧ ОКЕАН СИРЛАРИ

Товусдек товланиб турадиган хушбўй сайёрамизнинг бепоян қуруқлиқларини ўраб олган дунё океани ич-ида энг йиритчи Тинч океандир. У майдон-нинг катталиги ва 10 километрдан зиёд-роқ чуқурликлари мавжудлиги билан бошқа уммонлар — Атлантик, Шимолӣ Муз ва Ҳинд океан-ларидан анча фарқ қи-лади. Тинч океани шунчалик улканки, у фарбда Осиё ва Ав-стралия, Шарқда Шимо-лий ва Жанубий Аме-рика, жанубда эса Ан-тарктида қитъалари билан чегаралашди. Унинг бўйи шимолдан жанубга 15,5 миң километрога ва энг эса тарбдан шарқда 19,5 миң километр-га чўзилган. Тинч океанини денгизлар билан қўшиб ҳисобла-ганда майдони 179.697 миң квадрат километрога тенг бў-либ, бутун Ер шарин-нинг унда бир қисми-ни ташкил этади.

Европалықлардан би-ринчи бўлиб, 1513 йилининг 29 сентяб-рида Тинч океанини Васко Нуньес де Бальбоа кў-риб, уни жануб деги-зи деб атайд. Ундан кейин янги ерларни очиб ва у ерлардаги ноу-неъматларини ўзи-ники қилиб олиш ния-

ти европалықларга ҳеч бир тинчлик бермади. Буюк сайёҳатчи Фер-нанд Магелан 1519 йи-лининг 20 сентяб-рида йўлга чиқиб, факатти-на сажма бир йил ўт-гач, 1520 йилининг 28 нояб-рида Жанубий деңгизга кирди. Унинг меъмари бепоя-ни океан суварларида икки ой сузиб юриб, Магеллан унинг ниҳ-оятда сокин эканлиги-га ҳайрон қолади. Шундан сўнг, уни «Пасифико» — Мирини» ёки «Тинч» деб атади, бу ном шундайлигича қолиб кетди. Шундан бери, юзлаб сайёҳатчи-лар Тинч океанини кезиб унинг жуда қў-яқойиб табиатини ўзгал-ороларини очинди. Океан сувининг ҳусу-сиятлари, ундаги тоғ тизмалари, жарниклар, иссиқ ва совуқ сув оқимлари, уларнинг ҳусусиятлари кейинги йилларнинг дунёнинг қў-мамадалари томони-дан анча ўрганилди. Шунга қарамадан, Тинч океанининг жуда кўп жумбоқлари мавжуд бўлиб, улар-нинг ечилиши масала-си географияни сепу-чиларга ҳеч тинчлик бермапти.

Мана улардан бири: Тинч океанида сон-мингта ороллар мав-жуд бўлиб, уларнинг умум майдони 3,6

миллион квадрат кило-метрга тенг. Бу орол-лар бир-биридан жуда тароқ жойлашган бў-либ, улар орасидаги масофа бир неча юз, ҳаттоки бир неча миң километрни ташкил этади. Шунга қарама-дан, бу ерларда исти-қомат қилувчиларнинг тили, маданияти ва олатлари бир хилдир. Орол аҳлининг бир-би-рига кичик қайиқлар-да борди-келиди қили-ши унчалик ишонарли эмас. Балки бурунги замонларда Тинч оке-ани ўрнида бир бутун Гойдвана, Му қуруқ-лиқлари бўлганлиги. Олимларнинг текши-ришлари бу жумбоқни ечиш арафасида ту-рибди.

Иккинчи жумбоқ: Тинч океанида жой-лашган Пасхи ороли-даги баҳайбат ҳайкал-ларни айтмайсизми? Бу ҳайкалларнинг ба-ландлиги 21 метр бў-либ, унда одам тасви-рланган. Одам боши-нинг узунлиги 11 метр, бурнининг катта-лиги 4 метр! Бу ҳай-калларнинг бошида ўзига хос қизил тош-дан ясалган қалқоқча-лар бўлиб, унинг оғирлиги 30 тоннага тенг. Бу ишларни тех-никаси ниҳоятда ри-вожланган мамлакат одамларининг бая-риши мумкин. Пасхи оролида эса одамлар

намбага! аграр бир ҳолда турмуш кечи-ришди. Ҳўш, Пасхи оролидаги бу қадар улкан ҳайкалларни ким яратган? Бу жум-боқни ҳал этиш учун олимлар жуда кўп қизичарли тажриба-ларин бажариб қў-йишди.

Учинчи жумбоқ: Яқин пайтларга Ой-ни Ер сайёрасининг бир бўлаги деб ҳисоб-ланарди. Бундан 100 йилдан ортиқ, 1879 йили буюк Дарвиннинг ўғли Ҳ. Дарвин аҳо-ли гипотезасини ўртага қилишди. Унга қўра, Тинч океани ўрнидаги Ер сайёрамиздан аж-ралиб чиқиб, табиий бўлдошимиз бўлган Ойни яратган экан!

Олимлар орасида бу масала мунозара бў-либ, ҳуҷжатдан ҳам либ, Ой сайёрамизнинг «бос-ласи» ёки «септи-сми»ми деган савод қў-йилди. Бу жумбоқни фақат космонавтлар ечиб беришди. Ойдан олиб келинган жинс-лар ёши Ернинг ва Қў-ёш системасидаги бар-ча сайёралариникига тенг экан. Ойни таш-кал этган жинслар тарихий эса, Ернингги нисбатан бутунлай бошқача экан. Демак, Ер сайёраси Ой учун «она» бўлолмайд ва фақат унинг «катта онасидир». Қарабис-ки, вақт ўтиши билан Тинч океанининг жум-боқлари бирин-кетин ечила бошлад.

А. АКБАРОВ, география фанлари кандидати.

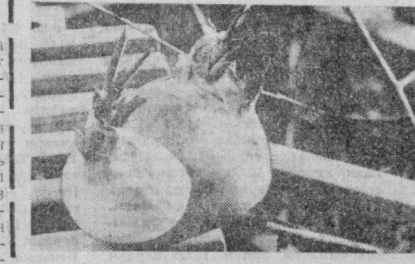
ТОЖИК ХАЛҚ ҲИҚМАТЛАРИ

● Сўздан—сўз қўяйди, Ишдан—иш унади. ● Сўзлашиб—танишасан, Ишлатиб—синашасан. ● Истараси иссиқнинг Сўзи ҳам илти. ● Гап сотиб турган ун эркандан. Ишлаб турган бир аёл афзал. ● Дониш—нодон ёнда айниқса билинади.

● Сўз ёғочга либос кийдириб, пашпадан қил ясаган ҳам қордирди. ● Дону—беўрин гапирмас, Нодон—тагдан тийилмас. ● Сўз бор—дардинга даво. Сўз бор—дарди бедаво. ● Шаҳар дарвозасини ёпиб бўлади, Ёпибати оғзини беритиб бўлмас. Р. ЖУМАНИЗОВ тўплаган.

ТАБИАТ МУЪЖИЗАЛАРИ Табиат ақойиб мўъ-жизалар яратди. Жа-моатчи фотомухбиримиз Ҳабидулла Шодиев та-биатнинг ана шу «мўъ-жизалари»дан бир неча-сини суратларда аниқ-эттирган. Юқоридagi су-ратда говов ва ўмбоқ ошаётган толенни, ўр-тадаги суратда тиссоқ Генани, пастдаги су-ратда эса онасига чирқил-лаб оғзини очётган па-лопонларни тасаввур қи-лиш мумкин.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» ҲАЖВ ДАФТАРИДАН «БЕКОРЧИ»

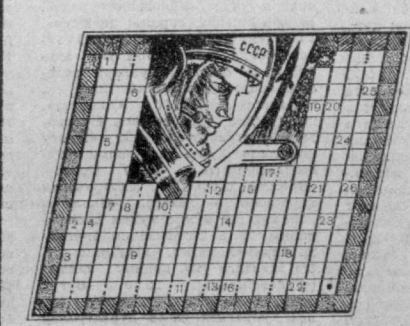
(БИР УЎЛИНИНГ ДЕГАНЛАРИ) Бизнинг уйда бори-йўғи Уч ишловчи бор. Фақат аям ишламайди, Уйдалар бекор. Мен—заавода, дадам—шофер, Тоғари укам Тош. Уччалакиз уч томондан Оламиз маош. Аям уйда уён-бўён Юғриб зир-зир. Нон ёпади, ош пиширар. Ҳамда ювар кир. Кийим-кечак, тикиш-чатиш, Дездемо, чой дамлаш. Барисини бир ўзлари Бажарар якшас. Уткин ёрчи, ёнча ёкар, Артади палос. Бизнинг уйда фақат аям «Бекорчи», холос. Уткир САИДОВ.

ЧАЁННИНГ ШИФОБАХШ ЗАҲРИ

Боку энтомология ва герпентология комби-натининг ҳодимлари фар-мацевтлар учун қиммат-ли бўлиш чеён захри-ни қиғишни ўрганиб ол-дилар. Олимлар бунда қўзғатувчи сифатида электр импульслардан фойдаланмоқдалар ва шу тахлитда захир қў-марта ажралиштириб эришмоқдалар. Заҳар томчиларининг ҳар бири граммнинг юз-дан бир неча унчи-лиги. Комбинатда бу йил жами 5 грамм, ке-ласи йил эса 15 грамм қуруқ захар тайёрлашни мўлжаллаб туришди. Лекин хато шунча за-ҳар олиш учун йиғирма мингга яқин «донор» керак бўлади. Чаён захрининг та-сир ҳозирча унча ўрга-ниб қилинмаган. Шун-си маълумки, қадим за-монлардак нерв систе-маси бузилишларини да-волашда ундан жуда ях-ши фойдаланишган. Хо-зир мамлакатнинг тар-киқот муассасаларида янги препаратлар иш-лаб чиқарилаётган. Боқудег комбинат ўз махсусли-гини ана шу мақсад учун юбюриб туради.

К. ШАХВАЛИЕВ, ТАСС муҳбири.

Дам олиш соатида «КОСМОНАВТИКА» ЧАЙНВОРДИ

1. Олим, космонавтика ва ракета техникаси асосини. 2. ГДР космонавт учувчиси. 3. СССР космонавт учувчиси, икки марта Совет Иттифони Қарамони. 4. Ю. Гагарин парвоз этган космик кема. 5. Космик кемалар учари-ладиган жой. 6. Койнот жисми. 7. Куба Республикаси космонавти. 8. Биринчи Ер сувайи йўлининг. 9. Фазогир. 10. Астроним оптик асбоби. 11. Трансгир вазифасини бажарувчи совет космик кемаси. 12. Космонавт кийими. 13. Чехославия Социалистик Республикаси космонавти. 14. Койнотнинг иккинчи номи. 15. Узоқ мудатта муқимлашган АҚШ ор-битал станцияси. 16. Ватанимиздаги космо-навт. 17. «Союз» космик кемаларида икки марта парвоз этган космонавт. 18. Космонавт қабинадан оқиқ космосга чиққанлиги ҳолати. 19. Совет олим, ракета-космик системалар конструктори. 20. Планеталараро совет авто-матик станцияси. 21. Кишининг бевосита ни-тирикчиси ўз-ўзидан ишлайган қурулма. 22. Космик кема ҳаракати қўрсаткичи. 23. Кос-мик кема қисми. 24. АҚШ астронавти. 25. Биринчи космонавт. 26. Сайёра.

Тузувчи: Ф. ОРИПОВ.

4 АПРЕЛДАГИ «ГЕОЛОГИЯ» КРОССВОРДИНИНГ

ЖАВОБЛАРИ:

ЭНИГА: 4. Ҳамбургов, 7. Геолог, 8. Иттири, 11. Валуи, 12. Шахта, 13. Ўрбни, 16. Драга, 19. До-неки, 20. Ирдиқ, 22. Мезназган.

БЎНИГА: 1. Газли, 2. Кен, 3. Нефть, 5. Теллури, 6. Кийман, 9. Охангарон, 10. Литология, 13. Гил-мол, 14. Гранит, 17. Секен, 18. Титан, 21. Газ.

ИЗНАКЛАРА ПАЗАНДАЛИ

Укроп. Барглари майда чачила, худди бурган баргига еслата-диган бу ўсимлик ҳам солбоғчулошлар он-ласидан. Ёш, майда 10—15 сантиметр та-наси ва барглари та-омларни хушбўй ва хушбўй қилишда, ўсиб бую метрлан оғир та-наси, барги ва тул солбоғлари эса сабаб-роқлашди. Тўзашда ишлатилади. Укропнинг асли ўз-бечча номи шивит деб аталади. Хоразмда шивитни эзюб сувига қорилган ҳаммалдан лағмоннинг бир тур-ти бўлган «шивит оши» тайёрланади. Самар-қандда эса қирқилган шивитга чачока (сузма қатик) аралаштирилиб узоқ мудат ачитиб жуда хушбўй ва ҳазми таом тамадди «Чивот» тайёрланади. Шивит-ня чойиб қуюқ ва су-юқ таомлар юзига сепамиз ҳамда салат-ларнинг юзини безай-миз. Аммо қадим за-монларда шивит уят

РАМЗИЙ МАСАЛЛИҚЛАР

рамзи, ҳисобланган. Масала, бирор одам ноқўл иш қилганлиги билиноб қолса, унинг юзига шивит барглари ёпиштирилиб аҳоли ўртасида сазойи қи-линган. Тилимизда санъатчи қолган «юзи шивит бўлди» деган ибора ҳам «рожа уят-га қолди» деган маъ-нони аниқлатади. Яна «шивит-шивит ташла-ди» деган ибора ҳам бор, аслида «шивит-шивит ташлади»дир. Матноси бир-бирининг қудогига уят нақша айтишди, дегани бўла-ди.

Лавлаги. Бу сабаб-вот қизил ва оқ—икки хил бўлиб, қизилча (лавлаци) шўрваларга солиб пиширилади, бениегер тайёрланади, оқи эса шакарнинг хом асиеси—қанд лав-лавирид. Худди мана шу ақойиб неъмат қа-дими Эронда бевафо-лик, жудолук ва жан-жал рамиз ҳисоблан-ган. Қўнди-қинди

бўлмоқчи эр ёки хо-тин уйининг тўрсунига бир неча ёввойи дав-лаш олиб келиб таш-лаган. Маъноси: энди бизни ҳеч ким яраш-тирломайди, дегани бўлган. Жанжаллиқ бўлиб, қўн-қўшни қолган ҳолатига ёш му-ҳофизининг хонадонига бир бош лавлагини таш-лаб кетиш жуда қат-тиқ ҳақоратга тенг ҳисобланган.

Шуниси қизинки, бу одат Шимолда—анг-ло-саркарда ҳам бўлган экан. Маса-дан, бирон йигит би-рон қизга хуштор бў-лади-ю, уйланишни қўзлаб совчи юборади, уларнинг олдига қи-тининг ўзи келиб, ота-онасида қизинг «қўлини сўрайди». Ҳар иккала томон ўр-тасиди келишнги ёки келишмаганлигини гап-сўз билан эмас, лас-түрхон устига қўйла-ган таом ҳал қилади, чунюнки бизда совчи-лар келтирган патир-пон бўлакча қўдалар

хонадонда ўртада ушатила, демак, бу роилик аломати, уш-атилмаса, майда йўқ-лиги билдириладиган ка-би англо-саркарда би-ластүрхонга малинадан пиширитган қисоқ келтиришди, демак иш битилган, ҳамма рози—тўйга ҳаракат қила-верини мумкин, деган маъно аниқланган. Ўн-ли, борди-ю дастүрхон-га найатилган қизил лавлагини келтириб қўйишса—иш тамом, йигит индамай жуф-тани ростилаверсин, анос ҳолда уни туртиб-суртиб қуаитиб қўю-вчилад ҳам тайёр ту-рган бўлади!

Ўзбек тилидаги «ро-са даваласини чиқди» деган ибора тўрсуни-да ҳам йўлаб кўриш керак, чунки бунинг маъносини ҳам «юзи қи-зарди, ултга қолди» деган фикрни англа-тади.

К. МАХМУДОВ, пазанда.

Ушбу суратлар Тошкент ҳайвонот боғида олинган. Дам олиш қунари ҳайвонот боғи табият мухлисари билан айниқса гавжум бўлади.

Р. Заграднинов фотолари.

